

בחינת גידולי מטע בגב ההר בבקעת הירדן

בן סגל, פיני סריג, אפרים ציפליץ, אבי סטרומזה, - מו"פ בקעת הירדן
שמעון אנטמן, קליף להב – שה"מ

מבוא

באזור בקעת הירדן מבחינים בשני אזורים טופואקלימיים עיקריים.

1. כביש 90 – גובה (200- מ') מתחת לפני הים

2. גב ההר – גובה 0-300 מ' מעל פני הים

עיקר עבודת המו"פ מתמקדת במחקרים המבוצעים בתחנת צבי - אזור כביש 90.

קיימת מחויבות אזורית לתשובות גם לאזור גב ההר.

בהמשך לבקשת נציגים ממושב גב ההר, בהנהגת צעירי מושב מכורה, בעידוד הוועדה החקלאית בבקעת הירדן ובהנחיית הנהלת מופ בקעת הירדן, הוחלט באפריל 2017 לבדוק מחדש את הפוטנציאל של גידולים חקלאיים בגב ההר. ככל שהדברים התייחסו לתחום המטעים סוכם כי מושב מכורה יקצה חלקה של 10 דונם לבחון גידולי מטע שונים וכי החלקה תנוהל ותוחזק ע"י בן סגל.

בעקבות הפגישה הוקם צוות חשיבה שכלל את נציגי מושב מכורה (בן סגל, ישראל) פיני סריג, אפרים ציפליץ, אבי סטרומזה וזיוה גלעד. בצוות הועלו הצעות לגידולים עם דגש בבחירת הגידולים היתכנות פיזית וכלכלית לגידול. כגידולים אפשריים הוצעו: שקד, אפרסק, אגס (מיניים יפניים) גויאבה, וענבי מאכל מאוחרים. הומלץ לנטוע לפחות 30 עצים למין. בהתייעצות נוספת עם מדריכי מטעים בשה"מ, צוות מו"פ בקעת הירדן יחד עם מושב מכורה, נבחרו המינים הנבחרים. החלקה אמורה לייצג בקירוב, את השטחים הנרחבים שעומדים לרשות מספר מושבים באזור (חמרה, מכורה, גיתית, בקעות, רועי).

שטחים אלה מאופיינים בד"כ בקרקע טובה, גובה שבין 100 ל 300 מ' מעל פני הים, אירועי קרה בודדים. צבירת מנות קור נמוכה (כ 300 שעות מתחת ל 10 מ"צ מאמצע דצמבר ועד סוף ינואר). לישובים אלה ולשטחים בהתאמה, זמינות למים שפירים, כשהשינוי במחיר מים אלה במתווה החדש, הופך את השימוש במים לפחות מכאיב.

להקמת החלקה הוקצו ע"י מושב מכורה 10 דונם (גמיש במידה מסוימת) ומטעם המו"פ הוקצה תקציב להקמת ותפעול החלקה לטווח של 5 שנים (בשלב ראשון).

חלק מהמינים ומהזנים ניטעו בשנת 2018, בהתאם למצאי שתילים לנטיעה מיידית.. פרוט המינים והזנים מופיעים בטבלה 1.

חלקת אקלום רמות מכורה - סטאטוס נטיעה					
הערות	סה"כ	נותר	נשתל	זן	מין
	56		56	אום אל פאחם	שקד
	32		32	מתן	
	16		16	53	
	26		26	מאיה	מנגו
	26		26	שלי	
ספט-18	26	18	8	קיט	
ספט-18	26	26		טומי	
	25		25	האס	אבוקדו
	25		25	אטינגר	
ספט-18	25	20	5	ריד	
	22		22	רעננה	משמש
	22		22	דניאל	
מרץ-19	27	27		בלק ספלנדר	שזיף
מרץ-19	27	27		ארלי ספרינג	אפרסק
מרץ-19	27	27		וויט ספרינג	
מרץ-19	27	27		222	נקטרינה
	27		27	13-34	
	24		24	ליאור	גויאבה
להזמין לשתילה ספטמבר 18	6	6		דרהי	תמר לולבים / פרי
להזמין לשתילה ספטמבר 18	6	6		זהידי	
חוטרים בשקים ממתנים לשתילה - מרץ 2019	6	6		דקל נור	
ספט-18	21	1	20	זכר + נקבה	פיסטוק

מעקב של שנתיים אחר העצים שניטעו, הראה קליטה והתפתחות טובה של מינים וזנים גלעיניים: שקד, משמש, שזיף, אפרסק ונקטרינה.

המינים הסובטרופיים, מנגו ואבוקדו וכן עצי הפיסטוק, לא התפתחו כראוי. אי לכך סוכם על עקירת המינים והזנים הסובטרופיים וכן על עקירת הפיסטוק כשבמקומם ניטעו מיני גלעיניים נוספים.

רשימת המינים והזנים הנטועים בשנת 2020 וכן מפת הנטיעה מובאים להלן:

טבלה 1: מפת נטיעות חלקת אקלוס מכורה

שורה	כמות	מועד שתילה	זן	מין
1	18	3/2018	א.א.פ	שקד
2	18	3/2018	54	
3	18	3/2018	א.א.פ	
4	18	3/2018	מתן	
5	18	3/2018	א.א.פ	
6	18	3/2018	54	
7	9	7/2020	גלעד	
7	9	7/2020	פט	גויאבה
8	24	7/2020	זוהר	
9	12	7/2020	15RC338	נקטרינה
9	12	7/2020	ZINCAL3	
10	12	7/2020	עודד	
10	12	7/2020	PLAWHITE5	אפרסק
11	12	7/2020	(1881)43LD593	
11	12	7/2020	סולינג	
12	12	7/2020	204LIC484	
12	12	7/2020	1880	שזיף
13	12	7/2020	מטלי	
13	12	7/2020	בלק דאימונד	
14	12	7/2020	בלק ספלנצ'ר	
14	12	7/2020	בלק אמבר	גויאבה
15	28	3/2018	ליאור	
16	28	3/2018	רעננה	משמש
17	28	3/2018	דניאל	
18	23	7/2020	ניצן	
19	23	7/2020	170ch	אפרסק
20	28	3/2018	ארלי ספרינג (13-34)	
21	30	7/2020	222	נקטרינה
22	30	7/2020	51586	
23	23	7/2020	תרוג	משמש
	8	7/2020	דרהי	תמר

תוצאות (ביניים):

בשלב זה של הניסוי ניתן להתייחס להתפתחות הגוטטיבית של המינים השונים, בהסתייגות של אופי צימוח וקצב התפתחות שונה בין מינים שונים. ניתן להעריך כי התפתחות כל הגלעיניים ובמיוחד השקד טובה מאוד, זאת, בהשוואה להתפתחות עצים מאותם מינים באזורי גידול שונים עצי השקד הניבו השנה יבול טוב. היבול נקטף ידנית, בקושי רב עקב סגרי קורונה ומחסור בכח אדם זמין. הערכת היבול היתה כ 100 ק"ג לדונם לכלל הזנים. מדגמי פרי נבדקו במו"פ. להלן הנתונים:

זן	משקל עם שומר	משקל גלעין
53	3.36	0.83
מתן	2.75	1.48
א.א.פ.	2.74	1.33